

Μετανάστευση

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΚΛΗΣΕΩΝ ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΡΕΧΟΥΣΑ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

- ▶ Η Ελλάδα βρίσκεται αντιμέτωπη με μια πρωτοφανή προσφυγική κρίση, με σχεδόν ένα εκατομμύριο άτομα να έχουν εισέλθει από τα σύνορά της στο διάστημα μεταξύ Ιανουαρίου 2015 και Φεβρουαρίου 2016.
- ▶ Η οικονομική μετανάστευση προς την Ελλάδα μειώθηκε αισθητά αλλά δεν σταμάτησε κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης.
- ▶ Η οικονομική κρίση είχε δυσανάλογες επιπτώσεις στη συμμετοχή των μεταναστών στην αγορά εργασίας και η φτώχεια έχει σημειώσει σημαντική αύξηση στα νοικοκυριά μεταναστών.
- ▶ Τα παιδιά μεταναστών έχουν μεγαλύτερες πιθανότητες να φοιτούν σε σχολεία χαμηλού κοινωνικοοικονομικού επιπέδου, ενώ είναι επίσης πιο πιθανό να παρουσιάσουν χαμηλές επιδόσεις και να εγκαταλείψουν πρόωρα το σχολείο.
- ▶ Η μετανάστευση νεαρών Ελλήνων με υψηλό μορφωτικό επίπεδο μπορεί σύντομα να αποτελέσει μεγάλη πρόκληση για τη χώρα, αλλά συγχρόνως και ευκαιρία.

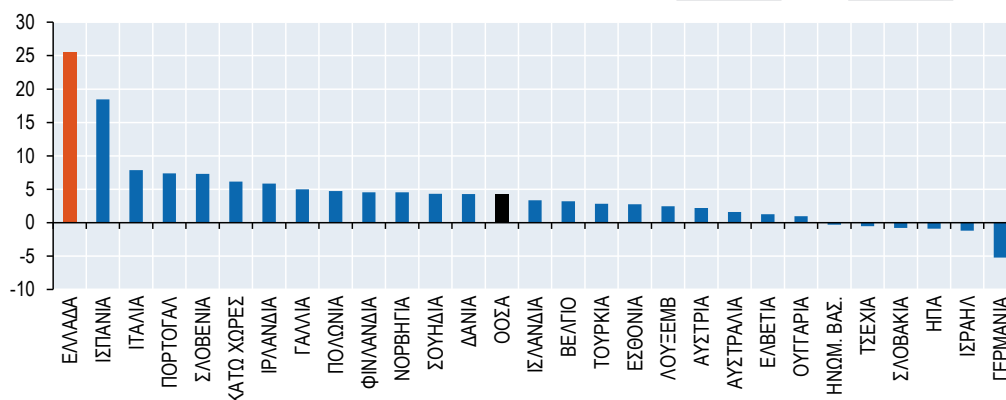
Σκιαγράφηση του ζητήματος

Κατά τα τελευταία 25 χρόνια η Ελλάδα μετατράπηκε από χώρα εκροής σε χώρα εισροής μεταναστών. Σήμερα η χώρα βρίσκεται αντιμέτωπη με μια πρωτοφανή ανθρωπιστική κρίση με την άφιξη σχεδόν 950.000 ανθρώπων στο διάστημα μεταξύ Ιανουαρίου 2015 και Φεβρουαρίου 2016. Οι περισσότεροι από αυτούς περνούν από την Ελλάδα στη διαδρομή τους από την Τουρκία προς τη Βόρεια Ευρώπη και μέχρι τώρα ποσοστό χαμηλότερο από 1% έχει αιτηθεί άσυλο στην Ελλάδα. Ταυτόχρονα σημείωσαν επιβράδυνση τα ρεύματα οικονομικής μετανάστευσης λόγω της κρίσης, χωρίς όμως να σταματήσουν. Το 2012 εκδόθηκαν 23.200 νέες άδειες παραμονής σε πολίτες τρίτων χωρών έναντι 43.000 το 2008.

Η οικονομική κρίση είχε βαθιές επιπτώσεις στην ένταξη των μεταναστών στην αγορά εργασίας. Τα ποσοστά ανεργίας των μεταναστών αυξήθηκαν κατά 26% στο διάστημα μεταξύ 2008 και 2015 (βλ. Σχήμα) φθάνοντας το 33%, έναντι ποσοστού αύξησης 17% των γηγενών. Παρά τη μικρή μείωση που σημειώθηκε τα τελευταία 2 χρόνια, η οποία πιθανότατα οφείλεται στην παλιννόστηση ή εκ νέου μετανάστευση προς άλλους προορισμούς, το ποσοστό ανεργίας των μεταναστών είναι το υψηλότερο στον ΟΟΣΑ. Επιπλέον, η ανεργία των μεταναστών είναι οκτώ ποσοστιαίες μονάδες υψηλότερη από αυτή των γηγενών Ελλήνων.

Το ποσοστό ανεργίας των μεταναστών έχει αυξηθεί αισθητά με την οικονομική κρίση

Ποσοστιαία διαφορά στα ποσοστά ανεργίας των γεννηθέντων στην αλλοδαπή στο διάστημα 2008 έως 2015

Πηγή: Ευρωπαϊκή Έρευνα Εργατικού Δυναμικού (Eurostat) 3^ο τρίμηνο 2007 μέχρι 2^ο τρίμηνο 2008 για τις ευρωπαϊκές χώρες, Τρέχουσα Μελέτη Πληθυσμού, 3^ο τρίμηνο 2014 μέχρι 2^ο τρίμηνο 2015 για τις Ηνωμένες Πολιτείες, Μελέτες Εργατικού Δυναμικού 2008 και 2015 για την Αυστραλία και το Ισραήλ.

Η εκπαίδευση αποτελεί για τους μετανάστες και τους πρόσφυγες μια γέφυρα για την ένταξή τους στην Ελλάδα. Όσοι εμπλέκονται ενεργά και επιτυγχάνουν στο εκπαιδευτικό σύστημα ενσωματώνονται πιο γρήγορα τόσο στο κοινωνικό όσο και στο οικονομικό πεδίο της ελληνικής κοινωνίας. Σήμερα, το 11% των Ελλήνων μαθητών ηλικίας 15 ετών έχουν μεταναστευτικό υπόβαθρο. Οι μαθητές αυτοί ενδέχεται να αντιμετωπίζουν πρόσθετες δυσκολίες, όπως για παράδειγμα της προσαρμογής σε μια νέα πατρίδα και κουλτούρα, ενώ η πλειονότητα αντιμετωπίζει την πρόκληση της εκμάθησης μιας νέας γλώσσας. Για αυτούς ο κίνδυνος χαμηλών επιδόσεων είναι υψηλότερος από ό,τι στους γηγενείς μαθητές: σχεδόν οι μισοί από τους μαθητές με χαμηλές σχολικές επιδόσεις στην Ελλάδα έχουν μεταναστευτικό υπόβαθρο, ενώ περισσότεροι μαθητές με μεταναστευτικό υπόβαθρο φοιτούν σε σχολεία χαμηλού κοινωνικοοικονομικού επιπέδου από ό,τι σε άλλες χώρες του ΟΟΣΑ (18,6%, σε σύγκριση με τον μέσο όρο 15,7% του ΟΟΣΑ). Οι μαθητές με μεταναστευτικό υπόβαθρο είναι επίσης πιο επιρρεπείς στη σχολική διαρροή: το 2012 το 42% εγκατέλειψε πρόωρα το σχολείο, έναντι ποσοστού Ελλήνων μαθητών μόλις 8,3%.

Η μετανάστευση Ελλήνων υπηκόων προς το εξωτερικό παρουσίασε αύξηση ως απόρροια της οικονομικής κρίσης. Οι μεταναστευτικές ροές προς άλλες χώρες του ΟΟΣΑ αυξήθηκε κατά 160% στο διάστημα μεταξύ 2010 και 2012, ενώ τα στοιχεία του 2013 εμφανίζουν μικρή υποχώρηση. Περισσότερα από τα δυο τρίτα αυτών πήγαν στη Γερμανία. Παρά το γεγονός ότι το ποσοστό μετανάστευσης Ελλήνων με υψηλό μορφωτικό επίπεδο είναι χαμηλό (6%) σε σύγκριση με τις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες, εάν συνεχιστεί η τάση αυτή, η διαρροή ταλαντούχων επιστημόνων μπορεί να αποτελέσει πρόβλημα. Περισσότεροι από 27.000 Έλληνες οι οποίοι μετανάστευσαν πρόσφατα είχαν πτυχίο ανώτατου εκπαιδευτικού ιδρύματος, αντιπροσωπεύοντας το 60% όλων των ατόμων που μετανάστευσαν πρόσφατα από την Ελλάδα. Με την εφαρμογή των κατάλληλων πολιτικών, η μετανάστευση μπορεί να αποτελέσει ευκαιρία για τη χώρα. Αυτό προϋποθέτει την εξεύρεση νέων εργαλείων για τη διασύνδεση και ενεργοποίηση των δεξιοτήτων των Ελλήνων της διασποράς, δεδομένου ότι τα τρέχοντα πλαίσια πολιτικής ενδέχεται να είναι παρωχημένα.

Σημασία για την Ελλάδα

727.000 μετανάστες διαμένουν σήμερα στην Ελλάδα με άδεια παραμονής, αντιπροσωπεύοντας μερίδιο 7% του πληθυσμού. Η ενσωμάτωση των μεταναστών αυτών και η παροχή της δυνατότητας να εξασφαλίσουν τα προς το ζην είναι θεμελιώδης, καθώς αυξάνει τη συνεισφορά τους στην ελληνική οικονομία και την κοινωνία και επιπλέον ενισχύει το αίσθημα αποδοχής της μετανάστευσης. Όσο πιο γρήγορα επιτευχθεί η ενσωμάτωση, τόσο λιγότεροι είναι οι κίνδυνοι για τους μετανάστες ή τα παιδιά τους να αποξενωθούν από την κουλτούρα και τις αξίες της χώρας. Η επίτευξη προόδου στην ενσωμάτωση είναι ιδιαίτερα σημαντική υπό το πρίσμα της κακής οικονομικής κατάστασης που αντιμετωπίζουν πολλοί μετανάστες. Το ποσοστό φτώχειας ανάμεσα στα νοικοκυριά μεταναστών ανερχόταν σε 45% το 2012 έναντι ποσοστού 20% των νοικοκυριών των γηγενών, ενώ ο κίνδυνος φτώχειας εργαζομένων ήταν 2,4 φορές υψηλότερος στους μετανάστες έναντι των γηγενών.

Τι θα πρέπει να κάνουν οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής;

- ▶ Να διασφαλίσουν ότι οι μετανάστες δεν υποεκπροσωπούνται όσον αφορά τις ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης.
- ▶ Να καταγράψουν και να αξιολογήσουν τις δεξιότητες των μεταναστών για ανθρωπιστικούς λόγους οι οποίοι παραμένουν στη χώρα και να διασφαλίσουν την ταχεία ένταξή τους στην αγορά εργασίας.
- ▶ Να εντάξουν το συντομότερο δυνατό όσους βρίσκονται στο στάδιο εκμάθησης της γλώσσας σε τάξεις ανάλογα με την ηλικία τους, αντί να φοιτούν σε ξεχωριστές τάξεις.
- ▶ Να μεριμνήσουν ώστε τα σχολεία σε περιοχές με μεγάλη πυκνότητα μεταναστών να διαθέτουν επαρκείς πόρους για την αντιμετώπιση των πρόσθετων προκλήσεων των μεταναστών και προσφύγων.
- ▶ Να ενισχύσουν την εμπλοκή των Ελλήνων της διασποράς μέσω βελτιωμένης ανταλλαγής πληροφοριών σχετικά με πιθανές ευκαιρίες απασχόλησης και επένδυσης καθώς και μέσω επαγγελματικών δικτύων και να αξιοποιήσουν τις δεξιότητές τους για την οικονομική ανάπτυξη της χώρας.

Περισσότερες πληροφορίες

OECD (2015), *International Migration Outlook 2015*, OECD Publishing. http://dx.doi.org/10.1787/migr_outlook-2015-en

ΟΟΣΑ (2015), *Προοπτικές Διεθνούς Μετανάστευσης 2015* (Περίληψη στα ελληνικά)

OECD (2015), *Connecting with Emigrants: A Global Profile of Diasporas 2015*, OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264239845-en>

OECD/European Union (2015), *Indicators of Immigrant Integration 2015: Settling In*, OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264234024-en>

OECD (2011), *Education Policy Advice for Greece, Strong Performers and Successful Reformers in Education*, OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264119581-en>